

tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 3 1 ● 2004

Nieuwsflits

Noordse woelmuis op Texel onder druk?

In oktober 2003 is in de duinen van Texel, in opdracht van de Provincie Noord-Holland en Staatsbosbeheer, onderzoek gedaan naar het voorkomen van de noordse woelmuis. Deze soort is een van de weinige endemische soorten in ons land. Het onderzoek richtte zich op de natte duinvalleien. De duinvalleien werden verdeeld in 6 verschillende 'structuurtypen' en bemonsterd. Het rapport wordt eind van dit jaar verwacht. De volgende conclusies zijn echter al te trekken: de noordse woelmuis is de meest aangetroffen muizensoort in het Nationaal park. Heiden, kruipwilgstruwelen en kleine zeggenvegetaties zijn voor de noordse woelmuis het meest van belang. De meer open pionierstadiën en struwelen van grauwe wilg zijn niet aantrekkelijk voor deze muis. Verder liet het onderzoek zien dat ook op Texel de noordse woelmuis negatief beïnvloed wordt door het voorkomen van aardmuisen. Deze soort heeft zich door toedoen van mensen gevestigd op het eiland en heeft zich de afgelopen 15 jaar sterk uitgebreid. Van concurrentie met de rosse woelmuis, welke soort ook door toedoen van de mens Texel koloniseerde, is nauwelijks sprake.

● Noordse woelmuis.

Onderzoek kleine zwanen

In samenwerking met specialisten op het gebied van de kleine zwaan, zal het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO) de komende jaren onderzoek doen in de Wieringermeer aan de kleine zwaan in relatie tot zijn voedsel. Zo zal de beschikbaarheid aan suikerbietenkoppen, het belangrijkste stapelvoedsel voor de zwanen in de Wieringermeer, in kaart worden gebracht. Tegelijkertijd wordt hierop de verspreiding van de zwanen ingetekend. Tevens wordt de energie-opname van de zwanen geschat door middel van het meten van de keutelfrequentie. De vraag daarbij is hoe kleine zwanen gebruik maken van de ruimte en of dat begrepen kan worden door een 'evolutionaire bril'. Met andere woorden, kiezen zwanen juist die akkers die hen de hoogste energie-opname opleveren of spelen andere factoren ook een rol (verstoring, afstand tot de slaapplaatsen). Vanuit hetzelfde perspectief zal geprobeerd worden een verklaring te vinden waarom zwanen later in de winter massaal op het eten van gras overgaan. Mogelijk dat hierbij een verhoogde eiwit-behoefte een rol speelt. In de late winter bevat gras veel eiwit dat goed gebruikt kan worden ter voorbereiding op de lange afstandstrek naar het hoge noorden. Uiteindelijk hopen de onderzoekers verschillen tussen individuen te vinden in overwinteringsstrategieën, welke weer leiden tot verschillen in overleving en aantal nakomelingen. Dit leidt vervolgens weer tot een beter begrip van de populatieschommelingen van deze kwetsbare soort.

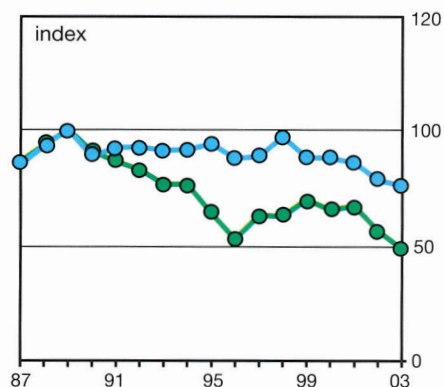
Veldleeuwerik blaast de aftocht.

De resultaten van 2003 van het provinciale weidevogelmeetnet geven geen eenduidig beeld. Voor kievit, tureluur en kuifeend was het geen slecht jaar. Bij de scholekster lijkt het er op dat de afname afvlakt. De grutto vertoont voor het eerst een duidelijke achteruitgang in de veengebieden. Echter vooral veldleeuweriken gaat het slecht af. De soort gaat onverdroten door

● Veldleeuwerik. Foto: Piet Munsterman.

met zijn aftocht. In de kleigraslanden is de index dit jaar nog maar vijf! Met andere woorden een afname met 95% in 15 jaar. In de veengebieden gaat het gemiddeld beter dan in de kleigebieden. Maar ook dit bolwerk begint duidelijk scheuren te vertonen. In de onderstaande grafiek is de gemiddelde index weergegeven van algemene weidevogels in veen- (blauw) en in kleigebieden (groen). Het basisjaar (= 100) is 1989.

Vissen in Waterland

Ecoloog Theo de Jong van bureau Viridis heeft in november een inventarisatie uitgevoerd naar vissen in boerensloten op negen agrarische bedrijven in Waterland. Het onderzoek levert gegevens voor het project 'Levende

Tabel 1 Het voorkomen van verschillende bijzondere soorten paddestoelen in de Wilhelminalaan, Mosselenbuurt en Landweg (x = vastgesteld). De codes zzz = zeer zeldzaam, zz = zeldzaam, vz = vrij zeldzaam staan voor de status van de soort in het district West-Nederland zoals opgenomen in het Overzicht van de paddestoelen in Nederland (Arnolds et al 1999).

Soortnaam		Rode Lijst	Wilhelminalaan	Mosselbuurt	Landweg
<i>Boletus luridus</i>	vz	Netstelige heksenboleet	kwetsbaar	x	x
<i>Boletus radicans</i>	zzz	Wortelende boleet	kwetsbaar	x	
<i>Conocybe subovalis</i>	zz	Dikvoetbreeksteeltje	x		
<i>Cortinarius balteatocumatilis</i>	zzz	Violetbruine gordijnzwam	gevoelig		x
<i>Cortinarius balteatus</i>	zzz	Paarsrandgordijnzwam	gevoelig	x	
<i>Cortinarius hinnuleus</i>	zz	Muffe gordijnzwam	sterk bedreigd		x
<i>Cortinarius purpurascens</i>	zz	Purperen gordijnzwam	gevoelig		x
<i>Cortinarius rigens</i>	zz	Wortelende gordijnzwam	gevoelig	x	
<i>Cortinarius torvus</i>	zz	Gelaarsde gordijnzwam	sterk bedreigd	x	
<i>Entoloma eulividium</i>	zz	Giftige satijnzwam	gevoelig		x
<i>Entoloma turbidum</i>	vz	Zilversteelsatijnzwam	kwetsbaar		x
<i>Entoloma undatum</i>	vz	Geribbelde satijnzwam	kwetsbaar		x
<i>Hemimycena delectabilis</i>	vz	Witte stinkmycena	x		
<i>Inocybe splendens</i>	zz	Aarddrager	kwetsbaar	x	
<i>Lactarius vellereus</i>	zz	Schaapje	kwetsbaar	x	
<i>Phellinus robustus</i>	vz	Eikevuurzwam	kwetsbaar	x	
<i>Pholiota populnea</i>	vz	Wollige bundelzwam	x		
<i>Psathyrella lutensis</i>	zz	Satijnsteelfranjehoed	x		x
<i>Russula decipiens</i>	zz	Roze geelplaatrussula	x		
<i>Russula risigallina</i>	vz	Abrikozenrussula	kwetsbaar		x
<i>Russula solaris</i>	vz	Zonnerussula	kwetsbaar	x	
<i>Russula veternosa</i>	zz	Tweekleurige russula	sterk bedreigd	x	x
<i>Russula virescens</i>	zz	Ruwe russula	sterk bedreigd	x	
<i>Tricholoma argyraceum</i>	zz	Zilveren ridderzwam	x		
<i>Tricholoma sulphureum</i>		Narcisridderzwam	kwetsbaar		x
<i>Tricholoma ustale</i>	vz	Beukeridderzwam	x		

In de tabel bij het artikel van Martijn Oud over de Unieke Paddestoelenlanen in Alkmaar en Bergen (D&D nr. 4) zijn een aantal fouten geslopen. Hierbij de juiste versie, de gecorrigeerde regels zijn donkerder.

Boerensloten' van de Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Waterland. Met het onderzoek wil de Natuurvereniging antwoord krijgen op een aantal vragen. Welke vissen zijn er te vinden in boerensloten? Waar komen ze voor en waar juist niet? En waarom? De agrariërs willen weten welke maatregelen zij kunnen nemen om de leefomstandigheden voor vissen te verbeteren. Op sommige bedrijven zijn grote hoeveelheden en diverse soorten vis gevangen. De vissen bevonden zich voornamelijk in diep water met voldoende oevervegetatie. De bittervoorn is een soort die we gelukkig op elk bedrijf gezien hebben. In de polder Katwoude vonden we, net als in Broek in Waterland, de kleine modderkruiper. Dat is bijzonder. De sloten bevatten vier jaar geleden, voor de start van de experimenten en het gebruik van de baggerpomp, alleen bagger. Nu zijn

de sloten helder en prachtig op diepte. Waterleven in de vorm van planten, waterbeestjes en vissen, waaronder de kleine modderkruiper, is het resultaat. In één van de komende nummers van Tussen Duin & Dijk zal een artikel van Theo de Jong verschijnen met zijn bevindingen van dit onderzoek.

De Zilveren Maan vliegt door de Hekslootpolder

Leden van de Vereniging Behoud de Hekslootpolder hebben hun jarenlange inzet voor het groene gebied ten noorden van Haarlem beloofd gezien met de natuurschouw Zilveren Maan. Met broedende weidevogels als grutto, kievit, tureluur, ganzen in alle soorten en maten, eenden van diverse pluimage, valken, zeldzame orchideeën, unieke graslandjes en vleermuizen is de Hekslootpolder een uniek gebiedje zo dicht tegen Haarlem aangeplakt.

En daar schuilt juist het gevaar, want het is een mirakel dat de Hekslootpolder nog steeds groen en leeg is. Opeenvolgende gemeentebesturen hebben door de jaren heen de polder al drie keer volgepland.

Met alle projecten die in of rond de Hekslootpolder zijn bedacht, kun je een middelgrote stad vullen. Maar het is er nooit uit gekomen. De Vereniging slaagde er steeds in het gemeentebestuur op andere gedachten te brengen. En als dat niet lukte, werd de provincie op het goede spoor gezet om een foute beslissing van de gemeenteraad terug te draaien. Als u dit wonder-schone poldertje van dichtbij wilt zien, kan dat. De Vereniging Behoud de Hekslootpolder organiseert excursies. U kan ook zelf gaan kijken want er is een vogelkijkhut en er zijn wandel- en fietsroutes aangelegd.

Noord-Hollandse Natuurdag

Op zaterdag 14 februari 2004 organiseert de Provinciale Organisatie Flora en Fauna (POFF) Noord-Holland de 3e Noord-Hollandse Natuurdag in samenwerking met Landschap Noord-Holland. Deze dag is voor alle natuurliefhebbers en natuuronderzoekers in Noord-Holland en biedt iedereen die belangstelling heeft de mogelijkheid om kennis te maken met de verschillende vormen van natuuronderzoek en onderzoekers in de provincie. In een aantal lezingen zullen zij iets vertellen over hun activiteiten en de resultaten daarvan. Ook zijn er enkele workshops/minicursussen waar u aan mee kunt doen. Diverse verenigingen en werkgroepen presenteren zich op een informatiemarkt.

Datum: zaterdag 14 februari 2004.

Aanvang: 10.00 uur. Ontvangst met koffie. Sluiting 16.00 uur.

Plaats: Clusius College, Schipperslaan 4, Purmerend

Toegang gratis

Voor het programma en meer informatie: www.landschapnoordholland.nl